

Wandeling 1

Halte 11: Contacten en conflicten

De *verhouding tussen de gemeenschappen* lag in de jaren zestig heel anders dan nu. Zo was er nog een erg goede verstandhouding tussen de joodse en Marokkaanse gemeenschap. Vandaag zijn halal slagers, zoals slagerij Attari in de Provinciestraat, erg normaal. Maar toen de eerste Marokkaanse gastarbeiders hier kwamen, was dat niet zo. Ze gingen hun vlees dan maar halen in joodse winkels (koosjer vlees is immers ook ritueel geslacht en uitgebloed). Daardoor was er veel vriendschap tussen joden en Marokkanen (die ook burens waren), pasten Marokkaanse meisjes vaak op joodse kinderen enz...

In de jaren tachtig, wanneer er steeds meer andere migranten bijkomen en Marokkanen ook eigen winkels krijgen, verwatert het contact wat. In de jaren negentig komen de gemeenschappen lijnrecht tegenover elkaar te staan, wanneer tijdens de Tweede Intifada in Israël (2000) het conflict tussen Palestijnen en Israëlieten hoog oploopt. Een aantal Arabische jongeren halen het conflict naar Antwerpen, er zijn anti-Israëlbetogingen en schermutselingen tussen de Marokkaanse en joodse gemeenschap. Een absurde toestand, zeker gezien het standpunt dat het merendeel van de Antwerpse joden over dat conflict innemen. Het zijn vooral de zionisten die stellen dat Israël het Beloofde Land is, en dat joden er meer recht op hebben dan de Palestijnen die er vandaag wonen. Maar veel Antwerpse joden *zijn* geen zionisten; veel chassidim zijn zelfs anti-zionist.

De rust is nu wat weergekeerd, maar het blijft een moeilijke verhouding.

Ook met de 'autochtone' bevolking zal het contact verzuren. De jaren '80 en '90 zullen in teken staan van een toenemend 'problematiseren' van de migrantenaanwezigheid. Enerzijds is er vanaf het einde van de jaren '80 het sterk stijgend succes van de extreemrechtse partij Vlaams Blok (oorspronkelijk een afscheuring van de Volksunie) en een toenemend racisme bij de publieke opinie. Het beleid zal hier deels op antwoorden door meer werk te maken van een 'migrantenbeleid', al dan niet met succes.

De opkomst van het Vlaams Blok

Racisme is van alle tijden: samenleven met migranten heeft altijd onbegrip en haatreacties uitgelokt. Van bij de meer grootschalige migratiestromen bij het begin van de twintigste eeuw worden migranten scheef bekeken: ofwel omdat ze 'willoze arbeiders zijn die alles accepteren en zo de arbeidsvoorwaarden voor iedereen naar beneden halen', ofwel

omdat ze 'vuil, crimineel' en ander fraais zouden zijn. Bij een onderzoek in 1965 bleek 80% van de ondervraagde mannen en 67% van de vrouwen niet alleen een opinie te hebben over aanwerving van buitenlandse arbeiders, maar die maatregel ook af te keuren. Vreemdelingen werden vaak beschouwd (en beschreven) als (potentiële) misdadigers en criminelen. Racisme speelde zeker niet enkel tegen Turken en Marokkanen: de integratie van Italianen, Polen, Joden,... kende vaak evenveel tegenkanting.

Vanaf de jaren tachtig begint dat racisme zich ook politiek te vertalen. In de gemeenteraadsverkiezing van 1988 krijgt het Vlaams Blok, met hun campagne 'Antwerpen voor de Antwerpenaren', plots een vijfde van de Antwerpse bevolking achter zich. Dit is de eerste 'zwarte zondag', en de goegemeente reageert geschokt. Maar alle pogingen om het Blok te counteren ten spijt: de partij zou vanaf dan enkel een opwaartse groei kennen. Bij de parlementsverkiezingen in 1991 (de tweede zwarte zondag) stemt één op vier Antwerpenaren al op het Blok. Bij de verkiezingen van 1999 zijn dat er één op drie.

Het antwoord van het beleid

Het beleid reageert geschokt op de opkomst van het Vlaams Blok, maar begrijpt ook wel waar het schoentje knelt. In de jaren zestig was er zo goed als geen beleid rond de migranten, omdat iedereen verwachtte dat ze na een tijd ook weer weg zouden gaan. Wanneer midden jaren zeventig duidelijk wordt dat dit niet zo is, heeft het beleid andere katten te geselen: de economische crisis moet aangepakt worden. In de jaren tachtig wordt er al wel een 'beleid' gevoerd rond begeleidingsdiensten voor migranten, het ondersteunen van de allochtone zelforganisaties en het geven van Nederlandse les, maar allemaal nog vrij minimaal. Eind jaren tachtig moet men dan constateren dat de 'integratieproblemen' en de conflicten tussen migranten en Belgen hand over hand toe nemen: het beleid heeft blijkbaar niet gewerkt.

Na de eerste zwarte zondag (1988) wordt daarom van overheidswege besloten tot de oprichting van het **Koninklijk Commissariaat voor het Migrantbeleid**. CVP-vrouw Paula D'Hondt zal er de voortrekster van worden. Het Commissariaat moet analyses gaan maken rond de migrantenproblemen, probleempunten aanhalen en adviezen en voorstellen aan het beleid geven rond hoe het beter kan. Het Commissariaat werkt ook het concept 'integratie' uit, wat volgens hen de leidraad moet worden in het te maken migrantenbeleid. Integratie verstaan ze dan als: 'assimilatie waar de openbare orde het vraagt; een zo goed mogelijke inpassing in de 'oriënterende sociale beginselen' van de Belgische cultuur; maar toch ook een ondubbelzinnig wederzijds respect voor elkaars culturele diversiteit. De definitie is problematisch en zal de jaren nadien vaak tot verwarring en confrontaties leiden.

Met de tweede zwarte zondag (1991) wordt duidelijk dat ook het KCM niet voldoende vruchten afwerpt. In 1993 wordt het daarom vervangen door het nieuwe **Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding**. Dit centrum krijgt een iets andere opdracht: werken rond antiracisme, de oprichting van een cel gelijke kansen om ernstige vormen van uitsluiting tegen te gaan, een strikter opvolgen van het integratiebeleid,... Johan Leman zal de voortrekker worden van het centrum, dat nog steeds bestaat.

Het bredere Vlaams beleid zal zich ook gaan interesseren voor migranten. Met de staatshervorming van 1980 was de bevoegdheid van onthaal en integratie van inwijkelingen al overgeheveld naar de Vlaamse Gemeenschap.

De Vlaamse regering zal in 1989 een eerste **Nota Migrantbeleid** lanceren, waarmee de verschillende kabinetten beter willen samenwerken én meer oog hebben (elk binnen zijn ministerie) voor de problematiek van migranten. Er wordt ook een **Interministerieel Comité voor het Migrantbeleid** (ICM) opgericht: een platform waar de verschillende overheden die met migranten te maken krijgen samen overleggen.

In 1990 komt de **Reglementering op de integratiecentra voor migranten**, wat een erkenning betekent van de vele sociale diensten, opbouwwerkorganen en begeleidingsdiensten die vóór 1990 (vaak met de hulp van vrijwilligers) gegroeid waren. Met de reglementering groeien deze uit tot een veertigtal integratiecentra.

In 1992 komt een tweede **Nota Migrantbeleid**, waarmee het beleid de nadruk wil leggen op twee sporen: een integratiebeleid als een gelijke-kansen-beleid tegen achterstelling, en een cultuurbeleid, waarbij het kunnen ontplooiën van de eigen culturele identiteit centraal staat.

In 1996 wordt er – vanuit de ICM – een nieuw **Strategisch Plan Minderheden** gelanceerd, dat de aandacht van het beleid ook wil vestigen op nieuwe migranten: vluchtelingen en woonwagenbewoners. De kernideeën van het Strategisch Plan zullen resulteren in een nieuw decreet.

In **1998** gaat dit *Vlaams decreet voor etnisch-culturele minderheden* van start. Het decreet stelt een 'driesporenbeleid' voor. (1) Een 'emancipatiebeleid' (gericht op integratie) voor allochtonen, woonwagenbewoners en vluchtelingen). (2) Een 'onthaalbeleid' (gericht op het stimuleren tot participatie aan de samenleving), ook voor allochtonen, woonwagenbewoners en vluchtelingen. (3) Een 'opvangbeleid' voor mensen zonder papieren die wegens hun noodsituatie opvang of bijstand vragen. Dit beleid moet een 'inclusief' beleid zijn: er komt niet een apart beleid rond migranten, maar elke minister moet binnen zijn bevoegdheid (onderwijs, gezondheidszorg,...) zien dat de goede voornemens gehaald worden. Er is wel één coördinerend minister (de toenmalige minister van welzijn Mieke Vogels) die overzicht houdt op de andere ministeries.

Bronnen:

Een terugblik in vogelvlucht,

op www.binnenland.vlaanderen.be/minderheden/integratiebeleid.htm